

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

Т. М. Прядка,

д. е. н., доцент, Сумський національний аграрний університет провідний науковий

співробітник відділу інституціонального забезпечення природокористування,

Інститут агроєкології і природокористування НААН

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6179-0128>

Н. О. Капінос,

к. е. н., доцент, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9354-5311>

Р. А. Третяк,

к. е. н., ДНП "Державний університет "Київський Авіаційний Інститут"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4980-3002>

DOI: 10.32702/2306-6792.2026.8.35

СТРАТЕГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕУСТРОЮ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ КОРУПЦІЄЮ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher, Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University

T. Priadka,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Sumy National Agrarian University

Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

N. Kapinos,

PhD in Economics, Associate Professor, Sumy National Agrarian University

R. Tretiak,

PhD in Economics, State Non-Profit Enterprise "State University "Kyiv Aviation Institute"

STRATEGIC PROBLEMS LAND USE ORGANIZATION RELATED TO CORRUPTION IN UKRAINE AND THEIR SOLUTIONS

У статті обґрунтовано на період 2026—2030 роки новий перелік стратегічних проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин, що пов'язані із землеустроєм, до якого включено: 1) Процедура (землевпорядний процес) надання послуг щодо інформації про місцерозташування вільних земельних ділянок; 2) Процедура (земельно-кадастровий процес) державної реєстрації земельних ділянок та відповідальність за її порушення; 3) Процедура (процес) підготовки, погодження та прийняття рішень органів місцевого самоврядування при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки); 4) Процедура (землевпорядний процес) відмови від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб; 5) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти земельно-порядної документації відчуження земель водного фонду; 6) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти зни-

щення актів на землю в архівах кадастру; 7) Процедура (землепорядний процес) та стандарти землепорядної документації зміни цільового призначення земельної ділянки. Визначено джерела високих корупційних ризиків щодо визначеного переліку стратегічних проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин на період 2026—2030 роки.

The article conducted a study of the assessment of the most common corruption risks identified by Ukrainian society in the field of land relations. Thus, as of 21.02. 2026, the most sensitive corruption risks in the field of land relations in Ukraine were of the type "Sale of information about the location of vacant land plots" — 3510. (12.0%), in second place in the number of appeals in Ukraine is the type "Receipt of illegal benefit for registration of a land plot" — 3450 (11.8%). In third place in the number of appeals in Ukraine are corruption acts of the type "Abuse when concluding agreements on joint activities (joint processing of the plot)" — 3200 (10.9%). In fourth place in the number of appeals in Ukraine are corruption acts of the type "Denial of the right to permanent use of a land plot in favor of third parties" — 3030 (10.3%). In fifth place among the appeals are corruption acts of the type "Illegal alienation of water fund lands" — 1960 (6.7%). In the sixth and seventh places of appeals are corruption acts of the types "Destruction of land deeds in the cadastre archives" — 1720 (5.9%) and "Corruption change of the purpose of a land plot" — 1510 (5.2%). Accordingly, the TOP-7 most common corruption risks in the field of land relations include the following types that are not consistent with those defined by the Anti-Corruption Strategy for 2021—2025: 1) sale of information about the location of vacant land plots, 2) obtaining illegal benefits for registering a land plot, 3) abuse when concluding agreements on joint activities (joint processing of the plot), 4) refusal of the right to permanent use of a land plot in favor of third parties, 5) illegal alienation of water fund lands, 6) destruction of land deeds in the cadastre archives, 7) corruption change of the purpose of the land plot. A new list of strategic problems of corruption risks in the field of land relations has been substantiated for the period 2026-2030, which includes: 1) Procedure (land planning process) for providing services regarding information on the location of vacant land plots; 2) Procedure (land cadastral process) for state registration of land plots and responsibility for its violation; 3) Procedure (process) for preparation, approval and adoption of decisions by local government bodies when concluding agreements on joint activities (joint processing of the plot); 4) Procedure (land planning process) for renouncing the right to permanent use of a land plot in favor of third parties, 5) Procedure (land planning process) and standards of land planning documentation for the alienation of water fund lands; 6) Procedure (land planning process) and standards for the destruction of land acts in cadastral archives; 7) Procedure (land planning process) and standards of land planning documentation for changing the purpose of a land plot. Sources of high corruption risks have been identified in relation to a specific list of strategic problems of corruption risks in the field of land relations for the period 2026—2030.

Ключові слова: земельні відносини, корупційні ризики, антикорупційна стратегія, земле-впорядний процес, землеустрій.

Key words: land relations, corruption risks, anti-corruption strategy, land planning process, land use organization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Прийняття Верховною Радою України Антикорупційної стратегії на 2021—2025 роки, Національним агентством з питань запобігання корупції Антикорупційної стратегії на 2021—2025 роки та затвердження Кабінетом Міністрів України Державної антикорупційної програми визначили ключові напрями реформування у галузі земельних відносин [1, 2, 3]. Даною стратегією визначено шість проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин. Зокрема: 1) Процедура формування земельних ділянок — ускладнена і супровод-

жується надмірною дискрецією (пункт 3.5.4. Антикорупційної стратегії); 2) Процедура справляння земельного податку та передачі в оренду державних та комунальних земель супроводжується корупційними ризиками, обумовленими можливістю надання їх у користування за вартістю, нижчою за ринкову (пункт 3.5.5. Антикорупційної стратегії); 3) Безоплатність процедури зміни цільового призначення земельних ділянок стимулює корупцію при прийнятті відповідних рішень (пункт 3.5.6. Антикорупційної стратегії); 4) Відсутність процедури продажу земельних ділянок державної та

комунальної форм власності або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевзису) через електронні аукціони в умовах вільного обігу земель сільськогосподарського призначення (пункт 3.5.7. Антикорупційної стратегії); 5) Безоплатна приватизація земель державної та комунальної власності є джерелом корупції у земельних відносинах (пункт 3.5.8 Антикорупційної стратегії); 6) Надмірна концентрація повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі земельних відносин, спричиняє конфлікт інтересів та масові зловживання (пункт 3.5.9 Антикорупційної стратегії).

За дослідженнями В. Риковської "Корупційні зловживання у сфері земельних відносин призводять до порушення прав і законних інтересів землекористувачів і землевласників, передусім найбідніших, маргіналізованих та вразливих верств населення; втрати земель державної і комунальної власності, зменшення надходжень до державного й місцевих бюджетів, що негативно позначається на добробуті всього населення країни. Найбільше потерпають селяни, які не мають ні фінансової, ні інституційної, ні технічної можливості протистояти чітко вибудованій корупційній мережі, відстоювати свої права та захищати власність" [4]. За даними цього ж джерела "Тіньові корупційні схеми у землеволодінні та землекористуванні, які протягом більше ніж 20-річного періоду формувалися в Україні, пронизують усі гілки влади. Законодавча неврегульованість, інституційні провали, виконавчі викривлення та неналежність судочинства сприяли великомасштабній концентрації сільськогосподарських угідь, за якої близько 10% земель, що становить 4,2 млн га, де-факто належать 200 особам, допустили розкрадання понад 5 млн га земель державної власності, спричинили недоотримання бюджетами всіх рівнів мільйонних платежів за користування земельними угіддями" [4]. Таким чином, земельні відносини уходять до переліку пріоритетних сфер, для яких зниження рівня корупції є стратегічним завданням.

За результатами всеукраїнського дослідження "Прояви корупції у земельній сфері", яке щороку проводиться на замовлення Програми з аграрного та сільського розвитку, що фінансується Урядом США, рівень корупції у земельних відносинах має стійку тенденцію до зменшення [5]. Опитування було проведено дослідницькою агенцією Info Sapiens 1003 представників мікро,

малого та середнього агробізнесу. Згідно із даними опитування, із корупційними ситуаціями стикалися 14% респондентів, тоді як на початку 2021 року, тобто до зняття мораторію на купівлю-продаж земельних ділянок власників земельних часток (паїв), цей показник становив 24%.

Проте, проблеми корупційних ризиків у галузі земельних відносин залишаються. Протягом 2025 р. респонденти найчастіше стикалися із корупційними обставинами під час звернень щодо приватизації земельної ділянки (36%) та оренди земельної ділянки державної або комунальної власності (28%). Відповідно і найбільш корумпованими називають ті органи, до повноважень яких входять ці питання — сільські, селищні, міські ради та ради ОТГ (у 2025 — 38%) [5].

Аналіз виконання антикорупційних заходів у галузі земельних відносин показує, що поставлені завдання реалізовані частково, проте такі важливі проблеми, як повна інвентаризація земель, земельний облік, землевпорядне планування (зонування земель) розвитку землекористування територіальних громад, консолідація земельних ділянок власників земельних часток (паїв), вдосконалення процедур оцінки земель та землевпорядного процесу, все ще не вирішенні [6, 7, 8]. Для досягнення цілей Антикорупційної стратегії також необхідний більш глибокий аналіз та оцінка проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є оприлюднення стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі земельних відносин та їх вирішення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно статті 1 закону України "Про запобігання корупції" корупція це використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вигоду іншим фізичним чи юридичним особам з

метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей" [9]. До таких осіб, згідно пункту 3 статті 2 належать "особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, а також інші особи, які не є службовими особами та які виконують роботу або надають послуги відповідно до договору з підприємством, установою, організацією" [9].

За результатами комплексного аналізу у галузі земельних відносин, який проведений експертами Національного агентства з питань запобігання корупції, систематизовано 30 найбільш поширених корупційних ризиків у сфері земельних відносин [10]. Відповідно, нами проведено дослідження оцінки українським суспільством виділених найбільш поширених корупційних ризиків у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com (табл. 1).

Як видно з табл. 1, лідером за зверненнями у Всесвітній мережі Інтернет Google станом на 21.02.2026 р. щодо корупційних ри-

Таблиця 1. Оцінка українським суспільством ТОП-30 найбільш поширених корупційних ризиків у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com

Види поширених корупційних ризиків	Станом на 21.02.2026 р.	Питома вага порушення	Рейтинг місця
1. Зловживання під час видачі та анулювання сертифіката інженера-землевпорядника (інженера-геодезиста)	51	0,2	
2. Конфлікт інтересів при складанні документації інженерами-землевпорядниками	351	1,2	17
3. Безкоштовна передача земельних ділянок фіктивним житлово-будівельним кооперативам	96	0,3	23
4. Корупційна зміна цільового призначення земельної ділянки	1510	5,2	7
5. Зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки)	3200	10,9	3
6. Передача прав на земельну ділянку в обхід процедури аукціонів	633	2,2	11
7. Протиправна забудова на землях, які передані підприємствам, установам та організаціям на праві постійного користування	591	2,0	12
8. Відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб	3030	10,3	4
9. Незаконне виведення особливо цінних земель через механізм отримання ділянки для обслуговування будинку	1370	4,7	8
10. Продаж інформації про місцезонашування вільних земельних ділянок	3510	12,0	1
11. Погодження відведення земельної ділянки за процедурою безоплатної приватизації за неправомірну вигоду	510	1,7	15
12. Підроблення рішень органів місцевого самоврядування про відведення земельної ділянки	1300	4,4	9
13. Зловживання правом безоплатного отримання земельних ділянок та «повторна приватизація»	552	1,9	13
14. Залучення фіктивних заявників для виведення земельних ділянок шляхом використання механізму безоплатної приватизації	109	0,4	22
15. Зловживання під час здійснення контрольних (наглядових) функцій у сфері земельних відносин та землеустрою	552	1,9	13
16. Отримання неправомірної вигоди за реєстрацію земельної ділянки	3450	11,8	2
17. Маніпуляції при прийнятті рішень щодо погодження експертизи землевпорядної документації, продаж «позитивних» висновків	358	1,2	17
18. Зловживання під час проведення агрохімічної паспортизації земель	398	1,4	16
19. Зловживання при видачі спецдозволів для зняття та перенесення родючого шару ґрунту	171	0,6	21
20. Підроблення результатів ґрунтових обстежень задля відчуження особливо цінних земель	272	0,9	19
21. Маніпуляції під час визначення ставки орендної плати за користування землями державної та комунальної власності	582	2,0	12
22. Користування земельною ділянкою після закінчення строку дії договору оренди землі за неправомірну вигоду	348	1,2	17
23. Вплив зацікавлених осіб на проведення земельних торгів для перемоги заздалегідь узгодженого учасника	523	1,8	14
24. Внесення неправдивої інформації про земельний лот з метою уникнення конкурентної процедури аукціону	243	0,8	20
25. Фальсифікація результатів земельних торгів шляхом виставлення на торги «спаринг-партнера»	221	0,8	20
26. Самовільне зайняття земель державної та комунальної власності «за згоди» посадових осіб»	1110	3,8	10
27. Знищення актів на землю в архівах кадастру	1720	5,9	6
28. Тіньове розпорядження землями лісогосподарського призначення	238	0,8	20
29. Незаконне відчуження земель водного фонду	1960	6,7	5
30. Фальсифікація земельно-облікових даних	329	1,1	18
Разом	29288	100,0	

Примітка: Google — пошукова система у Всесвітній мережі Інтернет.

зиків у галузі земельних відносин були звернення виду "Продаж інформації про місцерозташування вільних земельних ділянок" — 3510. (12,0%), на другому місці звернень в Україні є вид "Отримання неправомірної вигоди за реєстрацію земельної ділянки" — 3450 (11,8%). На третьому місці звернень в Україні є корупційні діяння виду "Зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки)" — 3200 (10,9%). На четвертому місці звернень в Україні є корупційні діяння виду "Відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб" — 3030 (10,3%). На п'ятому місці звернень є корупційні діяння виду "Незаконне відчуження земель водного фонду" — 1960 (6,7%). На шостому та сьомому місцях звернень є корупційні діяння видів "Знищення актів на землю в архівах кадастру" — 1720 (5,9%) та "Корупційна зміна цільового призначення земельної ділянки" — 1510 (5,2%).

Таким чином, до ТОП-7 найбільш поширених корупційних ризиків у галузі земельних відносин необхідно віднести такі види: 1) продаж інформації про місцерозташування вільних земельних ділянок, 2) отримання неправомірної вигоди за реєстрацію земельної ділянки, 3) зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки), 4) відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, 5) незаконне відчуження земель водного фонду, 6) знищення актів на землю в архівах кадастру, 7) корупційна зміна цільового призначення земельної ділянки. Приведені види найбільш пошире-

них корупційних ризиків не зовсім узгоджуються із визначеними стратегією шість проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин.

Це обумовлює здійснити дослідження сприйняття українським суспільством заявлених Антикорупційною стратегією на 2021—2025 роки [2] стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com (табл. 2).

Як показує аналіз табл. 2 тільки шоста проблема "Надмірна концентрація повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі земельних відносин, спричиняє конфлікт інтересів та масові зловживання" за набирає 1160 (41,4%) звернень, що складає 76,8% від кількості сьомого виду корупційних ризиків виділених нами.

Разом з тим, підготовлений Національним антикорупційним агентством проект Антикорупційної стратегії на 2026—2030 роки передбачає теж шість проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин, які різняться від проблем на 2021—2026 рр. та визначених нами ТОП-7 найбільш поширених корупційних ризиків. Зокрема [11]:

1) система безоплатної приватизації земельних ділянок знецінює державні та комунальні землі, формує корупційний "ринок доступу" та суперечить європейським принципам вільного обігу товарів та недопущення дискримінації у цій сфері (проблема 2.13.1);

2). недосконале регулювання інституту права постійного користування земельними ділянками створює умови для тіньової оренди землі,

Таблиця 2. Оцінка українським суспільством стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com

Проблеми корупційних ризиків	Станом на 21.02.2026 р.	Питома вага порушення	Рейтинг місця
1) Процедура формування земельних ділянок – ускладнена і супроводжується надмірною дискрецією	125	4,5	6
2) Процедура справляння земельного податку та передачі в оренду державних та комунальних земель супроводжується корупційними ризиками, обумовленими можливістю надання їх у користування за вартістю, нижчою за ринкову	132	4,7	5
3) Безоплатність процедури зміни цільового призначення земельних ділянок стимулює корупцію при прийнятті відповідних рішень	386	13,8	3
4) Відсутність процедури продажу земельних ділянок державної та комунальної форм власності або прав на них (оренди, суперфіцію, емфітевізису) через електронні аукціони в умовах вільного обігу земель сільськогосподарського призначення	352	12,6	4
5) Безоплатна приватизація земель державної та комунальної власності є джерелом корупції у земельних відносинах	648	23,1	2
6) Надмірна концентрація повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі земельних відносин, спричиняє конфлікт інтересів та масові зловживання	1160	41,4	1
Разом	2803	100,0	

позбавляє бюджети доходів і продовжує стимулювати поширення корупційних схем (проблема 2.13.2);

3) відсутність законодавчих норм щодо співвідношення площі будівлі та площі земельної ділянки державної, комунальної власності, на якій вона розташована, призводить до суттєвих зловживань з боку органів влади, які розпоряджаються такими земельними ділянками (проблема 2.13.3);

4) відсутність уніфікованої процедури встановлення, зміни, скасування та реєстрації обмежень у використанні земель створює значні корупційні ризики (проблема 2.13.4);

5) недостатня визначеність меж територій територіальних громад містить ризик межових спорів та ускладнює процедуру територіального планування (Проблема 2.13.5);

6) недостатня інтегрованість кадастрових систем і вибіркового доступу до геопросторових даних паралізують електронні сервіси, ускладнюють контроль за земельними ресурсами і відкривають простір для корупції (проблема 2.13.6).

Відповідно нами здійснено дослідження сприйняття українським суспільством заявлених проектом Антикорупційною стратегією на 2026—2030 роки [11] стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com (табл. 3).

Як показує аналіз табл. 3 українським суспільством не сприймається визначений перелік проблем корупційних ризиків на 2026—2030

роки у галузі земельних відносин як стратегічний. Тільки четверта проблема "відсутність уніфікованої процедури встановлення, зміни, скасування та реєстрації обмежень у використанні земель створює значні корупційні ризики" набирає 844 звернення, що складає 55,8% від кількості сьомого виду корупційних ризиків запропонованих нами. А в цілому, проект переліку стратегічних проблем корупційних ризиків на 2026—2030 роки у галузі земельних відносин є значно гіршим ніж він був на 2021—2026 роки.

Таким чином, найбільш чуттєвими для українського суспільства щодо рівня корупційних ризиків є визначені нами ТОП-7 видів корупційних ризиків а не 6 стратегічних проблем корупційних ризиків, визначених Антикорупційною стратегією на 2021—2025 роки.

Отже, постає питання щодо формування нового переліку стратегічних проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин, до якого нами пропонується віднести:

1) Процедура (землевпорядний процес) надання послуг щодо інформації про місцезнаходження вільних земельних ділянок;

2) Процедура (земельно-кадастровий процес) державної реєстрації земельних ділянок та відповідальність за її порушення;

3) Процедура (процес) підготовки, погодження та прийняття рішень органів місцевого самоврядування при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки);

4) Процедура (землевпорядний процес) відмови від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб,

Таблиця 3. Оцінка українським суспільством стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками на 2026—2030 роки у галузі земельних відносин з використанням пошукової системи Google.com

Проблеми корупційних ризиків	Станом на 21.02.2026 р.	Питома вага порушення	Рейтинг місяця
1) система безоплатної приватизації земельних ділянок знецінює державні та комунальні землі, формує корупційний «риннок доступу» та суперечить європейським принципам вільного обігу товарів та недопущення дискримінації у цій сфері	95	4,5	5
2). недосконале регулювання інституту права постійного користування земельними ділянками створює умови для тіньової оренди землі, позбавляє бюджети доходів і продовжує стимулювати поширення корупційних схем	389	18,3	3
3) відсутність законодавчих норм щодо співвідношення площі будівлі та площі земельної ділянки державної, комунальної власності, на якій вона розташована, призводить до суттєвих зловживань з боку органів влади, які розпоряджаються такими земельними ділянками	476	22,4	2
4) відсутність уніфікованої процедури встановлення, зміни, скасування та реєстрації обмежень у використанні земель створює значні корупційні ризики	844	39,7	1
5) недостатня визначеність меж територій територіальних громад містить ризик межових спорів та ускладнює процедуру територіального планування	281	13,2	4
6) недостатня інтегрованість кадастрових систем і вибіркового доступу до геопросторових даних паралізують електронні сервіси, ускладнюють контроль за земельними ресурсами і відкривають простір для корупції	42	2,0	6
Разом	2127	100,0	

5) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти землевпорядної документації відчуження земель водного фонду;

6) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти знищення актів на землю в архівах кадастру;

7) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти землевпорядної документації зміни цільового призначення земельної ділянки.

Джерелами високих корупційних ризиків щодо нового переліку стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупцією у галузі земельних відносин є:

1) відсутність законодавчо унормованих процедур землевпорядного процесу та державних і галузевих стандартів землевпорядної документації [12, 13, 14];

2) недосконалість нормативного регулювання: Земельний кодекс України, Закони України "Про землеустрій", "Про охорону земель", "Про державний земельний кадастр" та "Про державний контроль за використанням та охороною земель" [15, 16, 17];

3) недосконалість кадрового відбору управлінців — землевпорядників, відсутність вимог до їх професійної компетенції [18, 19];

4) індивідуальна недоброчесність посадових осіб органів Держгеокадастру України, місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування [20];

5) відсутність точних відомостей про землі та земельні ділянки, які перебувають на праві постійного користування підприємств, установ та організацій, що належать до державної та комунальної власності.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано, ТОП-7 найбільш поширених проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі земельних відносин, зокрема: 1) продаж інформації про місцерозташування вільних земельних ділянок, 2) отримання неправомірної вигоди за реєстрацію земельної ділянки, 3) зловживання при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки), 4) відмова від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, 5) незаконне відчуження земель водного фонду, 6) знищення актів на землю в архівах кадастру, 7) корупційна зміна цільового призначення земельної ділянки. Приведені види найбільш поширених корупційних ризиків не зовсім узгоджуються із визначени-

ми стратегією шість проблем корупційних ризиків у галузі земельних відносин.

Обґрунтовано, що на період 2026—2030 роки до переліку стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупційними ризиками у галузі земельних відносин, мають бути включені такі: 1) Процедура (землевпорядний процес) надання послуг щодо інформації про місцерозташування вільних земельних ділянок; 2) Процедура (земельно-кадастровий процес) державної реєстрації земельних ділянок та відповідальність за її порушення; 3) Процедура (процес) підготовки, погодження та прийняття рішень органів місцевого самоврядування при укладанні договорів про спільну діяльність (спільну обробку ділянки); 4) Процедура (землевпорядний процес) відмови від права постійного користування земельною ділянкою на користь третіх осіб, 5) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти землевпорядної документації відчуження земель водного фонду; 6) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти знищення актів на землю в архівах кадастру; 7) Процедура (землевпорядний процес) та стандарти землевпорядної документації зміни цільового призначення земельної ділянки. Визначено джерела високих корупційних ризиків щодо визначеного переліку стратегічних проблем землеустрою, що пов'язані з корупцією у галузі земельних відносин.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягає у розробленні необхідних законодавчих актів та розвитку інституціонального середовища на національному, регіональному та рівні територіальних громад щодо джерел високих корупційних ризиків і регулювання землевпорядного процесу землевпорядкування.

Література:

1. Закон України "Про засади державної антикорупційної політики на 2021—2025 роки" Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.

2. Антикорупційна стратегія на 2021—2025 роки. НАЗК. Електронний ресурс: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antykoruptsijna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf>.

3. Державна антикорупційна програма на 2023—2025 роки. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023#Text>.

4. Риковська В. Корупційні ризики у сфері земельних відносин та напрями їх мінімізації.

Електронний ресурс: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/ekonomikaapk_2021_07_p_75_87.pdf

5. Рівень корупції у земельних відносинах знижується. Електронний ресурс: <https://agronews.ua/news/riven-korupczii-u-zemelnyh-vidnosynah-znyzhuetsya/>.

6. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та землекористуванням: навч. посібник / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Р.М. Курильців, Т.М. Прядка, Н.О. Капінос, Н.А. Третяк; За заг. ред. професора Третяка А.М. — Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2022. — 432 с.

7. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А. Методологічні проблеми обліку земель територіальними громадами: відсутність системи, зміни пов'язані з війною та євроінтеграцією. Агросвіт. № 22. 2024. с. 13—23.

8. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Гулько Л.А., Третяк Н.А. Землевпорядні проблеми планування та оцінки стану землекористування при розробленні комплексних планів просторового розвитку території територіальних громад. Агросвіт. № 11. 2024. с. 4—14.

9. Закон України "Про запобігання корупції". Електронний ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата доступу 04.02.2026).

10. Земельна корупція: топ-30 корупційних ризиків та шляхи їх подолання. Національне агентство з питань запобігання корупції. Електронний ресурс: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/30_antikor_land.pdf

11. Антикорупційна стратегія на 2026-2030 роки (проект). НАЗК. Електронний ресурс: <https://nazk.gov.ua/uk/antikoruptsiyna-strategiya-na-2026-2030-roky/>.

12. Третяк А.М. Теоретичні засади землевпорядного процесу: [монографія] / А.М. Третяк, Й.М. Дорош, Р.А. Третяк; під заг. ред. А.М. Третяка. — Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС — 2017. — 268 с.

13. Третяк А.М., Третяк В.М., Гетманьчик І.П., Третяк Р.А., Третяк Н.А. Землевпорядний процес як базова основа у прийнятті правомірних управлінських та проектних рішень. Агросвіт. № 17. 2024. с. 21—28.

14. Третяк А.М. Стандартизація та нормування у землеустрої: навч. посіб. III-є доповнене видання. А.М. Третяк, В.М. Третяк, І.Г. Колганова, Т.М. Прядка, Н.О. Капінос, Ю.В. Лобуцько. [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква, 2023. 284 с.

15. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О., Третяк Н. А. Концепція проекту

закону України "Про землевпорядкування". Агросвіт. № 5. 2025. с. 3—15.

16. Третяк А. М., Третяк В. М., Лобуцько А. В., Третяк Н. А., Третяк Р. А. Формування законодавства про земельну консолідацію в Україні: напрямки та вимоги. Агросвіт. № 7. 2025. с. 30—37.

17. Третяк А. М., Третяк В. М., Вольська А. О., Третяк Р. А. Кадастр землі чи нерухомості в Україні: розвиток поняття та функцій. Ефективна економіка. 2025. № 7. <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/issue/view/234>.

18. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Р.А., Третяк Н.А. Роль землевпорядників в удосконаленні системи управління земельними ресурсами та землекористуванням. Агросвіт № 13, 2023. с. 3—10.

19. Третяк А. М., Третяк В. М., Сіроштан Т.М., Лобуцько А. В., Лобуцько Ю.В. "Зasadничі основи проекту "типове положення про земельний відділ територіальної громади". Агросвіт. № 17. 2025. с. 22—33.

20. Третяк А. М., Третяк В. М., Прядка Т. М., Капінос Н. О. Третяк Н.А. Академічна доброчесність як критерій оцінки українським суспільством цінності вчених та землевпорядної науки. Агросвіт. № 2. 2026. с. 38—47.

References:

1. The The Verkhovna Rada of Ukraine (2022), Law of Ukraine "On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021—2025" Electronic resource: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.

2. National Agency for the Prevention of Corruption. (2022). Anti-Corruption Strategy for 2021—2025. available at: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/08/Antikoruptsiyna-strategiya-na-2021-2025-rr.pdf> (accessed 04. Febr. 2026).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2023), Resolution "State Anti-Corruption Program for 2023—2025", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023#Text>. (accessed 04. Febr. 2026).

4. Rykovska, V. (2021), "Corruption risks in the field of land relations and directions for their minimization", available at: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/ekonomikaapk_2021_07_p_75_87.pdf

5. (), "The level of corruption in land relations is decreasing", available at: <https://agronews.ua/news/riven-korupczii-u-zemelnyh-vidnosynah-znyzhuetsya/> (accessed 04. Febr. 2026).

6. Tretiak, A., Tretiak, V., Kuriltsiv, R., Pryadka, T. and Tretiak, N. (2021), Upravlinnia zemel'nyumu resursamy ta zemlekorystuvanniam: bazovi zasady teorii, instytutiolizatsii, praktyky [Mana-

gement of land resources and land use: basic principles of theory, institutionalization, practice], Belotserkivdruk LLC, Bila Tserkva, Ukraine.

7. Tretiak, A., Tretiak, V. and Tretiak, N. (2024), "Methodological problems of land accounting by territorial communities: lack of a system, changes related to the war and European integration", *Agrosvit*, vol. 22, pp. 13—23.

8. Tretiak, A., Tretiak, V., Pryadka, T., Gunko, L. and Tretyak, N. (2024), "Land planning problems of planning and assessing the state of land use when developing comprehensive plans for spatial development of the territory of territorial communities", *Agrosvit*, vol. 11, pp. 4—14.

9. The The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), Law of Ukraine "On Prevention of Corruption". available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (accessed 04. Febr. 2026).

10. National Agency for the Prevention of Corruption. (2021), "Land corruption: top 30 corruption risks and ways to overcome them", available at: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/30_antikor_land.pdf (accessed 04. Febr. 2026).

11. National Agency for the Prevention of Corruption. (2026), "Anti-corruption strategy for 2026—2030 (draft)", available at: <https://nazk.gov.ua/uk/antikoruptsiyna-strategiya-na-2026-2030-roky/> (accessed 04. Febr. 2026).

12. Tretiak, A. Dorosh, Y. and Tretiak R. (2017), *Teoretychni zasady zemlevporyadnoho protsesu*. [Theoretical foundations of the land planning process], [monograph]. OLDI-PLUS, Kherson, Ukraine.

13. Tretiak, A., Tretiak, V., Getmanchuk, I., Tretiak, R. and Tretiak, N. (2024), "The land planning process as a basic basis for making legitimate planning and design decisions", *Agrosvit*, vol. 17, p. 21—28.

14. Tretiak, A. Tretiak, V. Kolganova, I. Pryadka, T. Kapinos, N. and Lobunko, Y. (2023), *Standartyzatsiya ta normuvannya u zemleustroyi: navch. posib*. [Standardization and rationing in land management: a textbook], 3rd supplemented edition, Bila Tserkva, Ukraine.

15. Tretiak, A., Tretiak, V. and Tretiak, N. (2024), "Land Planning mission for the development of ecosystem services in Ukraine", *Agrosvit*, vol. 8, pp. 4—14.

16. Tretiak, A., Tretiak, V., Lobunko, A, Tretiak, N. and Tretiak, R. (2025), "Formation of legislation on land consolidation in Ukraine: directions and requirements", *Agrosvit*, vol. 7, pp. 30—37.

17. Tretiak, A., Tretiak, V., Volska, A. and Tretiak, R. (2025), "Land or real estate cadastre in Ukraine: development of the concept and func-

tions", *Effective economy*, vol. 7, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/234> (accessed 04. Febr. 2026).

18. Tretiak, A., Tretiak, V., Tretiak, R. and Tretiak, N. (2023), "The role of land planning in improving the system of land resources management and land use", *Agrosvit*, vol. 13, p. 3—10.

19. Tretiak, A., Tretiak, V., Siroshtan, T., Lobunko, A. and Lobunko, Y. (2025). "Basic principles of the project "standard regulations on the land department of a territorial community", *Agrosvit*, vol. 17, pp. 22—33.

20. Tretiak, A., Tretiak, V., Pryadka, T., Kapinos, N. and Tretiak, N. (2026), "Academic integrity as a criterion for assessing the value of scientists and land management science by Ukrainian society", *Agrosvit*, vol. 2, pp. 38—47.

Отримано редакцією журналу / Received: 26.02.26

Процеженовано / Revised: 20.03.26

Схвалено до друку / Accepted: 21.04.26

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292